आत्मयोनये पवनाय स्वजनकवायवे इत्यर्थः॥ दक्षिणः कुशलः॥ ९॥ रामवृत्ध्यर्थं रामाभ्युदयाय॥ १०॥ निष्प्रमाणशरीरः परिच्छेदातिक्रांतदेहः॥ पीडयामास॥ लिलंघयिषा सन्नाहवशतः॥ ११॥ एकेन पीडनव्यापारेण मुहूर्तपर्यंतं चलनं॥ अशातयत्पर्वतः कर्ता चलनं करणं॥ १२॥ पुष्पमयोयथा॥ पुष्पप्रचुरः स्वयमिवेत्यर्थः॥ १३॥ उत्तमवीर्येण तेन पीड्यमानः सपर्वतः सलिलंप्रसुस्राव॥ १४॥ उक्तार्थस्यैव विवरणं पीड्यमान इति॥ कांचनांजनराजतीस्तदाभा रीतीः स्रोतःप्रकारान्निवर्तयामास तदाभत्वमुपाधिकृतं॥ १५॥ किंच स शैलः॥ समनःशिला विशालाः शिलामुमोच निपीडनात्॥ अतएव मध्यमेन मध्यभागेनार्चिषा ज्वालया जुष्टोयोनलस्तस्य धूमराजिरिव बभावित्यर्थः॥

१

अंजलिंप्राङ्मुखंकुर्वन्पवनायात्मयोनये॥ ततोहिववृधेगंतुंदक्षिणोदक्षिणांदिशं ॥ ९ ॥ प्लवगप्रवरैर्दृष्टःप्लवनेकृतनिश्चयः ॥ ववृधेरामवृत्ध्यर्थंसमुद्रइवपर्वसु ॥ १० ॥ निष्प्रमाणशरीरःसंल्लिलंघयिषुरर्णवं ॥ बाहुभ्यांपीडयामासचरणाभ्यांचपर्वतं ॥११॥ सचचालाचलश्चाशुमुहूर्तंकपिपीडितः ॥ तरूणांपुष्पिताग्राणांसर्वपुष्पमशातयत् ॥१२॥ तेनपादपमुक्तेनपुष्पौघेणसुगंधिना ॥ सर्वतःसंवृतःशैलोबभौपुष्पमयोयथा ॥ १३ ॥ तेनचोत्तमवीर्येणपीड्यमानःसपर्वतः॥ सलिलंसंप्रसुस्रावमदमत्तइवद्विपः॥१४॥ पीड्यमानस्तुबलिनामहेंद्रस्तेनपर्वतः ॥ रीतीर्निवर्तयामासकांचनांजनराजतीः ॥ १५ ॥ मुमोचचशिलाःशैलोविशालाःसमनःशिलाः ॥ मध्यमेनार्चिषाजुष्टोधूमराजिरिवानलः ॥ १६ ॥ हरिणापीड्यमानेनपीड्यमानानिसर्वतः ॥ गुहाविष्टानिसत्वानिविनेदुर्विकृतैःस्वरैः ॥ १७ ॥ समहान्सत्वसन्नादःशैलपीडानिमित्तजः ॥ पृथिवींपूरयामासदिशश्चोपवनानिच ॥ १८ ॥ यस्येत्यध्याहारः॥

१

मधूराजिरिवेति ह्रस्वपाठः ॥ तीर्थस्तु मध्यमेनार्चिषा मध्यमाख्ययाः ग्निजिह्वया जुष्टः विशिष्टोग्नि र्धूमराजीरिव धूमनिचयानिवेत्यर्थः धूमराजीरिवेति च पाठ इत्याह ॥ ॥१६॥ हरिणाहनुमता पीड्यमानेन पर्वतेन पीड्यमानानि सत्वानि॥ १७॥ समहासत्वेति पाठे महासत्वा महाजंतवस्तेषां सन्नाद इति तीर्थः॥ समहान्सत्वसन्नाद इतिपाठांतरं॥